

87. KINH ÁI SANH (*Piyajātika Sutta*)¹

353. Như vậy tôi nghe.

Một thời, Thế Tôn trú ở Sāvattthi, Jetavana, tại tinh xá ông Anāthapiṇḍika. Lúc bấy giờ, đứa con một của một gia chủ, khả ái, đáng thương bị mệnh chung. Sau khi con chết, [người cha] không còn muốn làm việc, không còn muốn ăn uống, luôn luôn đi đến nghĩa địa, người ấy than khóc: “Con ở đâu, đứa con một của ta? Con ở đâu, đứa con một của ta?” Rồi người gia chủ ấy, đi đến Thế Tôn, sau khi đến, đánh lễ Thế Tôn rồi ngồi xuống một bên. Thế Tôn nói với người gia chủ đang ngồi một bên:

– Nay gia chủ, có phải ông có các căn để an trú tự tâm ông, có phải các căn của ông đổi khác?

– Bạch Thế Tôn, sao các căn của con có thể không đổi khác được? Bạch Thế Tôn, đứa con một khả ái, đáng thương của con đã mệnh chung. Sau khi nó chết, [con] không còn muốn làm việc, con không còn muốn ăn uống, con luôn luôn đi đến nghĩa địa và than khóc: “Con ở đâu, đứa con một của ta? Con ở đâu, đứa con một của ta?”

– Sự thật là như vậy, này gia chủ. Vì rằng, này gia chủ sầu, bi, khổ, ưu, não do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.

– Nhưng đối với ai, bạch Thế Tôn, sự tình sẽ như vậy: “Sầu, bi, khổ, ưu, não do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.” Vì rằng, bạch Thế Tôn, hỷ lạc (*ānandasomanassā*) do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.

Rồi người gia chủ không hoan hỷ lời Thế Tôn dạy, chống báng lại, từ chỗ ngồi đứng dậy và ra đi.

354. Lúc bấy giờ, một số người đánh bạc đang chơi đồ nhút lục không xa Thế Tôn bao nhiêu. Người gia chủ kia đi đến những người đánh bạc ấy, sau khi đến, nói với những người ấy như sau:

– Nay quý vị, ở đây tôi đi đến Sa-môn Gotama, sau khi đến, đánh lễ Sa-môn Gotama rồi ngồi xuống một bên. Nay quý vị, Sa-môn Gotama nói với tôi đang ngồi một bên:

¹ Xem MNid. 401. Kinh tương đương trong bộ Trung A-hàm kinh là Ái sanh kinh 愛生經 (T.01. 0026.216. 0800c20). Tham chiếu: Bà-la-môn tử mạng chung ái niệm bất ly kinh 婆羅門子命終愛念不離經 (T.01. 0091. 0915a04); Tăng. 增 (T.02. 0125.13.3. 0571b28); Phật thuyết Tử mạng quá kinh 佛說子命過經 (T.03. 0154.15. 0080c09).

“Này gia chủ, có phải ông có các căn để an trú tự tâm ông, có phải các căn của ông đôi khác?”

Này quý vị, được nghe nói vậy tôi nói với Sa-môn Gotama:

“Bạch Thế Tôn, sao các căn của con có thể không đôi khác được? Bạch Thế Tôn, đưa con một khả ái, đáng thương của con đã mệnh chung. Sau khi nó chết, con không còn muốn làm việc, con không còn muốn ăn uống, con luôn luôn đi đến nghĩa địa và than khóc: ‘Con ở đâu, đưa con một cửa ta? Con ở đâu, đưa con một cửa ta?’”

“Sự thật là như vậy, này gia chủ. Vì rằng, này gia chủ, sầu, bi, khổ, ưu, não do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.”

“Nhưng đối với ai, bạch Thế Tôn, sự tình sẽ như vậy: ‘Sầu, bi, khổ, ưu, não do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.’ Vì rằng, bạch Thế Tôn, hỷ lạc do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.”

Này quý vị, không hoan hỷ lời Thế Tôn dạy, ta chống báng lại, từ chỗ ngồi đứng dậy và ra đi.

– Sự thật là như vậy, này gia chủ. Sự thật là như vậy, này gia chủ. Này gia chủ, hỷ lạc do ái sanh, hiện hữu từ nơi ái.

Rồi người gia chủ suy nghĩ: “Có sự đồng ý giữa ta và những người đánh bạc”, rồi bỏ đi. Và cuộc đối thoại ấy dần dần được truyền đi và truyền đến trong nội cung.

355. Rồi Vua Pasenadi xứ Kosala cho gọi Hoàng hậu Mallikā:

– Này Mallikā, đây là lời Sa-môn Gotama nói với các người ấy: “Sầu, bi, khổ, ưu, não do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.”

– Tâu Đại vương, nếu Thế Tôn đã dạy như vậy, thì sự việc là như vậy.

– Điều gì Sa-môn Gotama nói, Mallikā này cũng nói theo. Vì Mallikā quá hoan hỷ với Sa-môn Gotama. Vì vị Đạo sư nói gì cho đệ tử, và đệ tử quá hoan hỷ với vị Đạo sư nên nói: “Sự thật là vậy, thưa Đạo sư. Sự thật là như vậy, thưa Đạo sư.” Cũng vậy, này Mallikā, điều gì Sa-môn Gotama nói, Hoàng hậu quá hoan hỷ với Sa-môn Gotama nên đã nói: “Nếu Thế Tôn đã nói như vậy, thì sự việc là vậy.” Hãy đi đi, Mallikā, hãy đi đi!

Rồi Hoàng hậu Mallikā cho gọi Bà-la-môn Nālījaṅgha và nói:

– Này Bà-la-môn, hãy đi đến Thế Tôn; sau khi đến, nhân danh ta cúi đầu đánh lễ chân Thế Tôn, hỏi có ít bệnh, ít não, khinh an, khí lực sung mãn, lạc trú, và thưa: “Bạch Thế Tôn, Hoàng hậu Mallikā cúi đầu đánh lễ chân Thế Tôn, hỏi thăm Thế Tôn có ít bệnh, ít não, khinh an, khí lực sung mãn, lạc trú không?” Và thưa như sau: “Bạch Thế Tôn, có phải Thế Tôn đã nói như sau: ‘Sầu, bi, khổ, ưu, não do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái?’” Và nếu Thế Tôn trả

lời ông như thế nào, hãy khéo nắm giữ và nói lại với ta. Vì các Như Lai không nói phản lại sự thật.²

– Thừa vâng, tâu Hoàng hậu.

Bà-la-môn Nālījaṅgha vâng đáp Hoàng hậu Mallikā, đi đến Thế Tôn; sau khi đến, nói lên những lời chào đón hỏi thăm với Thế Tôn; và sau khi nói lên những lời chào đón hỏi thăm thân hữu, liền ngồi xuống một bên. Ngồi xuống một bên, Bà-la-môn Nālījaṅgha bạch Thế Tôn:

– Thừa Tôn giả Gotama, Hoàng hậu Mallikā cúi đầu đánh lễ chân Sa-môn Gotama, hỏi thăm có ít bệnh, ít nã, khinh an, khí lực sung mãn, lạc trú, và thưa như sau: “Bạch Thế Tôn, có phải Thế Tôn đã nói như sau: ‘Sầu, bi, khổ, ưu, nã do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái?’?”

356. – Thật sự là như vậy, này Bà-la-môn. Thật sự là như vậy, này Bà-la-môn. Này Bà-la-môn, sầu, bi, khổ, ưu, nã do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.

Này Bà-la-môn, đây là một pháp môn, do pháp môn này, cần phải được hiểu là sầu, bi, khổ, ưu, nã do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái. Này Bà-la-môn, thuở xưa, ở tại Sāvatthi này, người mẹ của một người đàn bà mệnh chung. Từ khi bà ta mệnh chung, người đàn bà này phát điên cuồng, tâm tư hỗn loạn, đi từ đường này qua đường khác, từ ngã tư đường này qua ngã tư đường khác, và nói: “Người có thấy mẹ tôi đâu không? Người có thấy mẹ tôi đâu không?”

Này Bà-la-môn, đây là một pháp môn, do pháp môn này, cần phải được hiểu là sầu, bi, khổ, ưu, nã do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái. Này Bà-la-môn, thuở xưa, ở tại Sāvatthi này, người cha của một người đàn bà mệnh chung... (như trên)... người anh mệnh chung... người chị mệnh chung... người con trai mệnh chung... người con gái mệnh chung... người chồng mệnh chung. Từ khi người chồng mệnh chung, người đàn bà này phát điên cuồng, tâm tư hỗn loạn, đi từ đường này qua đường khác, đi từ ngã tư đường này qua ngã tư đường khác, và nói: “Người có thấy chồng tôi đâu không? Người có thấy chồng tôi đâu không?”

Này Bà-la-môn, đây là một pháp môn, do pháp môn này, cần phải được hiểu là sầu, bi, khổ, ưu, nã do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái. Này Bà-la-môn, thuở xưa, ở tại Sāvatthi này, người mẹ của một người đàn ông mệnh chung. Từ khi bà ta mệnh chung, người đàn ông này phát điên cuồng, tâm tư hỗn loạn, đi từ đường này qua đường khác, đi từ ngã tư đường này qua ngã tư đường khác, và nói: “Người có thấy mẹ tôi đâu không? Người có thấy mẹ tôi đâu không?”

Này Bà-la-môn, đây là một pháp môn, do pháp môn này, cần phải được hiểu là sầu, bi, khổ, ưu, nã do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái. Này Bà-la-môn, thuở xưa, ở tại Sāvatthi này, người cha của một người đàn ông mệnh chung... người anh mệnh chung... người chị mệnh chung... người con trai mệnh chung...

² *Vitatham*. Xem D. II. 73.

người con gái mệnh chung... người vợ mệnh chung. Từ khi người vợ mệnh chung, người đàn ông này phát điên cuồng, tâm tư hỗn loạn, đi từ đường này qua đường khác, đi từ ngã tư đường này qua ngã tư đường khác, và nói: “Người có thấy vợ tôi đâu không? Người có thấy vợ tôi đâu không?”

Này Bà-la-môn, đây là một pháp môn, do pháp môn này cần phải được hiểu là sâu, bi, khổ, ưu, não do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái. Này Bà-la-môn, thuở xưa, chính tại thành Sāvatthi này, một người đàn bà đi về thăm gia đình bà con. Những người bà con ấy của người đàn bà muốn dùng sức mạnh bắt người đàn bà ấy phải xa chồng và muốn gả cho một người đàn ông khác. Người đàn bà ấy không chịu. Rồi người đàn bà ấy nói với chồng mình: “Này hiền phu, những người bà con này muốn dùng sức mạnh bắt tôi phải xa anh và muốn gả tôi cho một người đàn ông khác. Nhưng tôi không muốn như vậy.” Rồi người đàn ông ấy chặt người đàn bà ấy làm hai rồi tự vẫn, nghĩ rằng: “Hai chúng ta sẽ gặp nhau trong đời sau.” Này Bà-la-môn, do pháp môn này, cần phải được hiểu rằng sâu, bi, khổ, ưu, não do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.

357. Rồi Bà-la-môn Nālījaṅgha hoan hỷ, tín thọ lời Thế Tôn dạy, từ chỗ ngồi đứng dậy, đi đến Hoàng hậu Mallikā; sau khi đến, kể lại cho Hoàng hậu Mallikā toàn thể cuộc đàm thoại với Thế Tôn. Rồi Hoàng hậu Mallikā đi đến Vua Pasenadi nước Kosala, và thưa:

– Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Đại vương có thương Công chúa Vajirī của thiếp không?

– Phải, này Mallikā, ta thương Công chúa Vajirī.

– Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Nếu có một sự biến dịch, đổi khác xảy đến cho Công chúa Vajirī của Đại vương, Đại vương có khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não không?

– Này Mallikā, nếu có sự biến dịch, đổi khác xảy đến cho Công chúa Vajirī của ta, thì sẽ có một sự thay đổi đến đời sống của ta, làm sao không khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não nơi ta?

– Chính liên hệ đến sự tình này, tâu Đại vương, mà Thế Tôn, bậc Tri Giả, Kiến Giả, bậc A-la-hán Chánh Đẳng Giác đã nói: “Sầu, bi, khổ, ưu, não do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.” Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Nữ Sát-đế-ly Vāsabhā,³ Đại vương có thương yêu không?

– Này Mallikā, ta có thương yêu nữ Sát-đế-ly Vāsabhā.

– Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Nếu có một sự biến dịch, đổi khác xảy đến cho nữ Sát-đế-ly Vāsabhā, Đại vương có khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não không?

– Này Mallikā, nếu có một sự biến dịch, đổi khác xảy đến cho nữ Sát-đế-ly

³ Theo MA. III. 345, nàng là một Quý phi của Vua.

Vāsabhā, thì sẽ có một sự đổi khác xảy đến cho đời sống của ta, làm sao không khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não nơi ta?

– Chính liên hệ đến sự tình này, tâu Đại vương, mà Thế Tôn, bậc Tri Giả, Kiến Giả, bậc A-la-hán Chánh Đẳng Giác đã nói: “Sầu, bi, khổ, ưu, não khởi lên do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.” Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Tướng quân Viḍḍabha,⁴ Đại vương có thương quý không?

– Nay Mallikā, ta có thương quý Tướng quân Viḍḍabha.

– Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Nếu có một sự biến dịch, đổi khác xảy đến cho Tướng quân Viḍḍabha, Đại vương có khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não không?

– Nay Mallikā, nếu có một sự biến dịch, đổi khác xảy đến cho Tướng quân Viḍḍabha thì sẽ có sự đổi khác xảy đến cho mạng sống của ta, làm sao không khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não nơi ta?

– Chính liên hệ đến sự tình này, tâu Đại vương, mà Thế Tôn, bậc Tri Giả, Kiến Giả, bậc A-la-hán Chánh Đẳng Giác đã nói: “Sầu, bi, khổ, ưu, não khởi lên do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.” Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Đại vương có yêu thương thiếp không?

– Phải, này Mallikā, ta có thương yêu Hoàng hậu.

– Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Nếu có một sự biến dịch, đổi khác xảy đến cho thiếp, Đại vương có khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não không?

– Nay Mallikā, nếu có một sự biến dịch, đổi khác xảy đến cho Hoàng hậu, thì sẽ có một sự đổi khác xảy đến cho mạng sống của ta, làm sao không khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não nơi ta?

– Chính liên hệ đến sự tình này, tâu Đại vương, mà Thế Tôn, bậc Tri Giả, Kiến Giả, bậc A-la-hán Chánh Đẳng Giác đã nói: “Sầu, bi, khổ, ưu, não khởi lên do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.” Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Đại vương có yêu thương dân chúng Kāsi và Kosala không?

– Phải, này Mallikā, ta thương yêu dân chúng Kāsi và Kosala. Nay Mallikā, nhờ sức mạnh của họ, chúng ta mới có được gỗ Chiên-đàn từ nước Kāsi và dùng các vòng hoa, hương liệu, phấn sáp.

– Tâu Đại vương, Đại vương nghĩ thế nào? Nếu có một sự biến dịch, đổi khác xảy đến cho dân chúng Kāsi và Kosala, Đại vương có khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não không?

– Nay Mallikā, nếu có một sự biến dịch đổi khác xảy đến cho dân chúng nước Kāsi và Kosala, thì sẽ có một sự đổi khác xảy đến cho mạng sống của ta, làm sao không khởi lên sầu, bi, khổ, ưu, não nơi ta?

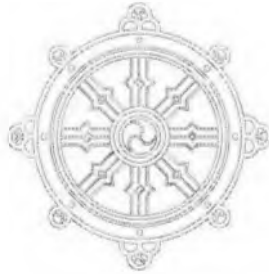
– Chính liên hệ đến sự tình này, tâu Đại vương, mà Thế Tôn, bậc Tri Giả,

⁴ Con trai của Vua Pasenadi và Quý phi Vāsabhā.

Kiến Giả, bậc A-la-hán Chánh Đẳng Giác đã nói: “Sầu, bi, khổ, ưu, não khởi lên do ái sanh ra, hiện hữu từ nơi ái.”

– Thật vi diệu thay, này Mallikā! Thật hy hữu thay, này Mallikā! Thế Tôn đã thể nhập nhờ trí tuệ, đã thấy nhờ trí tuệ.⁵ Đến đây, Mallikā, hãy sửa soạn tẩy trần (*ācamehī*).

Rồi Vua Pasenadi nước Kosala từ chỗ ngồi đứng dậy đắp thượng y vào một bên vai, chấp tay vái Thế Tôn và nói lên ba lần lời cảm hứng sau đây: “Đảnh lễ Thế Tôn, bậc A-la-hán Chánh Đẳng Giác! Đảnh lễ Thế Tôn, bậc A-la-hán Chánh Đẳng Giác! Đảnh lễ Thế Tôn, bậc A-la-hán Chánh Đẳng Giác!”

⁵ Xem *M. I.* 480; *II.* 173; *A. II.* 115-16.